

7. Hickey R.A. Source book for Irish English. Amsterdam : John Benjamins Publishing Company, 2002, 541 p.

8. Laurick S. Hiberno-English dialects. The Syntax and Phonetics of Hiberno-English Dialects. V. 2. Cambridge: Cambridge University Press, 2019. [P. 57–60.32] (дата звернення: 12.11.23).

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-383-5-22>

WAYS OF REALIZING THE ILLOKUTIONARY FUNCTION OF EXPLICIT AND IMPLICIT SPEECH ACTS

СПОСОБИ РЕАЛІЗАЦІЇ ІЛЛОКУТИВНОЇ ФУНКЦІЇ ЕКСПЛІЦИТНИХ ТА ІМПЛІЦИТНИХ МОВЛЕННЄВИХ АКТІВ

Badan A. A.

*Candidate of Philological Sciences,
Professor at the Department of Business
Foreign Language and Translation
National Technical University "Kharkiv
Polytechnic Institute"
Kharkiv, Ukraine*

Бадан А. А.

*кандидат філологічних наук,
професор кафедри ділової іноземної
мови та перекладу
Національний технічний університет
«Харківський політехнічний
інститут»
м. Харків, Україна*

Shevchenko V. M.

*Candidate of Philological Sciences,
Associate Professor at the Department
of Business Foreign Language and
Translation
National Technical University "Kharkiv
Polytechnic Institute"
Kharkiv, Ukraine*

Шевченко В. М.

*кандидат філологічних наук,
доцент кафедри ділової іноземної
мови та перекладу
Національний технічний університет
«Харківський політехнічний
інститут»
м. Харків, Україна*

Доповідь присвячено дослідженню комунікативно- функціональних способів мовних одиниць, що направлене на встановлення закономірностей в організації мовленнєвих актів (далі – МА), виокремленні прямих (експліцитних) та індиректних (імпліцитних) способів номінації інтенціонального характеру іллокутивних типів, розкриття внутрішнього механізму взаємозв'язку прагматичного, семантичного та синтаксичного аспектів висловлення як продукту МА.

Кожен МА співвідноситься з іллокутивною функцією (іллокутивною направленістю) і поза нею не існує, тому тип іллокутивної

функції визначає і тип МА. Типова іллокутивна функція (далі – ІФ) МА містить іллокутивний потенціал та іллокутивну силу. Іллокутивний потенціал є сукупністю комунікативних можливостей, що притаманні окремому типу МА, та постає як базисний іллокутивний тип, на ґрунті якого класифікуються МА. В залежності від ступеня експлікації вираження іллокутивної функції МА розподіляються на експліцитні та імпліцитні.

Найбільш адекватним засобом вираження іллокутивного характеру експліцитних МА є експліцитна перформативна формула, яка виражає як правило відповідність між ІФ висловлення та перформативним дієсловом. Стандартну канонічну перформативну формулу можна представити у вигляді схеми NP ---V--- (NP --- INF). Символ INF може репрезентувати речення, інфінітивну групу або віддієслівний іменник, круглі дужки вказують на факультативний характер позиції другої особи в тектонічній побудові перформативної матриці: (1) *Ich weigere mich hiermit, Ihren Vorschlag anzunehmen*. Перформативна матриця може вживатися в різних конструктивних сполуках. В якості варіантів перформативної матриці можна розглядати конструкції, в яких перформативне дієслово вживається:

а) в пасивній формі: (2) *Es wird hiermit empfohlen, sich an die Verwaltung zu wenden*;

б) в третій особі одн. дійсного способу активного стану: *Der Verein bietet hiermit, die Jugendprojekte zu fördern*, що не впливає на перформативний характер висловлення.

в) члени канонічної перформативної формули можуть також підлягати розширенню або ускладненню за допомогою модальних дієслів *können, wollen, müssen, sollen, mögen*, які можуть вживатися в різних часових формах: (3) *Ich will dich bitten, mir behilflich zu sein*.

В комунікативно-функціональному плані модальні дієслова виконують роль «огороджувачів», які регулюють відношення між іллокутивним потенціалом та іллокутивною силою [1].

Можливо також виокремити ряд МА, в яких перформативна формула не може бути поставлена у відповідність до ІФ та які не мають базисного іллокутивного показника, а саме МА погрози, оцінки, хвальби, критики, осуду тощо. В якості іллокутивних індикаторів таких МА постають просодика та типова синтаксична схема, яка розкриває та характеризує умови очікуваної дії, що конкретизують характер цільового призначення висловлень. Якщо в пропозиційному змісті наявний позитивний/негативний кваліфікаційний компонент, що корелює з умовами очікуваної дії, то такі висловлення можна вважати хвальбою чи осудом:

(4) *Du hast gute / schlechte Leistungen an der Universität gezeigt*.

Слід підкреслити, що допоміжні індикатори здатні не тільки посилювати або уточнювати базові показники іллокутивності, але і успішно з ними конкурувати. Висловлення, побудовані за схемою *Ich werde + Inf; Du sollst / hast zu + Inf; 3 Pers. Sg. + hätte sollen + Inf; 3. Pers. + dürfte + Inf; Du könntest + vielleicht, eigentlich, schon + Inf.*, виражають функцію директивів, репрезентативів та експозитивів.

Імпліцитні (непрямі) МА характеризуються відсутністю однозначної відповідності між структурним оформленням висловлення та його ІФ [2]. Деякі компоненти мовленнєвої ситуації (мовець, слухач, референція, місце, час) включаються до структури МА у вигляді набору пресупозицій та тим самим обумовлюють в деякій мірі передумови до створення висловлення. Ці компоненти можна звести до таких типів пресупозицій: а) прагматична пресупозиція (ПП); б) локальна пресупозиція (ЛП); в) темпоральна пресупозиція (ТП); г) ситуативна пресупозиція (СП). Пресупозиція першого типу репрезентує взаємовідношення комунікантів в момент вираження цільового призначення висловлення. ЛП виражає сукупність знань комунікантів про об'єктивні фактори, що несуть в собі додаткову інформацію про місце МА. ТП включає в себе тимчасову характеристику перебігу МА. СП являють собою комунікативну організацію об'єктивних факторів, які здатні відображати ступінь знань комунікантів про відповідність вживання форми висловлення з характером та місцем перебігу МА.

Імпліцитна іллокутивність охоплює різні форми непрямої номінації, які не можна звести до однієї стандартної моделі. Цільове призначення непрямих МА виводиться різними способами, а саме: 1) іллокутивна сила визначається семантичною несумісністю висловлень в процесі мовленнєвої інтеракції: в такій ситуації роль іллокутивного індикатора виконує СП. Домінанта СП в наборі пресупозицій МА маркована типовою синтаксичною схемою з іллокутивними частками *schon, aber, eben, zu*; 2) іллокутивна сила декодується на основі пресупозиційних факторів. Синтаксичним корелятом таких МА постають конструкції з іллокутивними частками *ja, mal, aber, doch, nur, denn*; 3) іллокутивна сила розкривається принципом доречності, яке базується на принципі виборчої дії при оцінці ситуації спілкування зі сторони адресата.

Таким чином, в якості основних індикаторів ІФ прямих МА слід вважати перформативну функцію та її базисні індикатори, просодіку та допоміжні маркети, ІФ непрямих МА визначається типовим набором пресупозицій та умовами реалізації мовленнєвої дії. В якості індикаторів цільового призначення непрямих МА можуть постати іллокутивні частки, які корелюють з тим або іншим типом пресупозицій.

Література:

1. Fraser B. Hedged performatives. *Syntax and Semantics*. Ed. by Cole P., Morgan J. L. New York, San-Francisco, London : Acad. Press, 1975. Vol. 3. Speech Acts. P. 187–210.
2. Wagner F. Implizite sprachliche Diskriminierung als Sprechakt / Lexikalische Indikatoren impliziter Diskriminierung in Medientexten / Franc Wagner. Tübingen : Narr, 2001. Bd. 20. S. 45.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-383-5-23>

**THE MAIDEN ARCHETYPE IN MASS CULTURE CINEMA:
LIWC-22 ANALYSIS**

**АРХЕТИП «ДІВА» У ФІЛЬМАХ МАСОВОЇ КУЛЬТУРИ:
АНАЛІЗ LIWC-22**

Berezhna M. V.

*Candidate of Philological Sciences,
Associate Professor at the Department
of English Translation Theory
and Practice
Zaporizhzhia National University
Zaporizhzhia, Ukraine*

Бережна М. В.

*кандидатка філологічних наук,
доцентка кафедри теорії
та практики перекладу
з англійської мови
Запорізький національний
університет
м. Запоріжжя, Україна*

Modern cinema frequently employs archetypes, which are easily recognizable and repetitive characters that drive the plot and evoke the audience's response. According to Faber & Mayer, archetypes may help explain how people react to characters in media [1, p. 307]. Various authors have proposed classifications of mass media archetypes based on the characters' psychological traits. However, there has been no attempt to create a typology of psycholinguistic archetypes that would account for the language typically used by characters of different archetypes. Therefore, this paper presents a quantitative analysis of the language used by the Maiden archetype in top box office films over the past twenty-five years.

In cinematic narratives, the Maiden is a commonly found female archetype. She is typically portrayed as an optimistic character, marveling at the wonders of the world. However, when faced with the harsh realities of life, she may become depressed and disheartened. The Maiden embodies the themes of growing up, the gap between generations, first love (which